

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Бовсуновська Н.М.¹, Шевчук Д.В.¹, Гирина А.А.¹

¹Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність проблеми. Система реабілітаційної допомоги в Україні зазнає безпрецедентного навантаження через повномасштабну військову агресію росії [1]. Зростання кількості поранених військовослужбовців та цивільних осіб з важкими травмами, ампутаціями, черепно-мозковими травмами та психологічними розладами вимагає термінової трансформації реабілітаційної галузі [2]. Додатковими викликами є внутрішнє переміщення населення, руйнування медичної інфраструктури в прифронтових регіонах та необхідність інтеграції міжнародних стандартів реабілітації [3]. За даними Міністерства охорони здоров'я України, десятки тисяч українців потребують комплексної реабілітації. Особливо гостро стоїть питання протезування та реабілітації після ампутацій, відновлення після мінно-вибухових травм, лікування психологічної травми [4].

Мета дослідження. Визначити пріоритетні напрями оптимізації системи реабілітаційної допомоги в Україні з урахуванням воєнного стану, потреб постраждалих від війни та необхідності швидкої адаптації до нових викликів.

Результати. Географічна нерівномірність доступу до реабілітаційних послуг загострилася через активні бойові дії на сході та півдні країни. Західні та центральні регіони стали основними центрами надання спеціалізованої допомоги, що створює логістичні виклики для пацієнтів та їхніх родин.

Розвиток телереабілітації набув критичного значення в умовах війни. Платформи дистанційної реабілітації дозволяють надавати консультації

пацієнтам у прифронтових зонах, внутрішньо переміщеним особам та тим, хто евакуйований за кордон. Українські ІТ-компанії активно долучаються до розробки спеціалізованих додатків для реабілітації.

Масштаб психологічної травматизації населення вимагає системного підходу до психологічної реабілітації. Впровадження програм подолання ПТСР для військових та цивільних, створення кризових центрів психологічної допомоги, навчання психологів методикам роботи з бойовою травмою стають невід'ємною частиною реабілітаційної системи.

Особлива увага приділяється реабілітації дітей, постраждалих від війни. Програми арт-терапії, ігрової терапії та психосоціальної підтримки впроваджуються в освітніх закладах та центрах соціально-психологічної реабілітації.

Унікальною особливістю української моделі є активна участь волонтерських організацій у наданні реабілітаційної допомоги. Фонди "Повернись живим", "Superhumans Center", "Незламні" та інші створюють додаткові можливості для реабілітації, забезпечують сучасним обладнанням та організовують навчання спеціалістів.

Прийняття Закону України "Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я" створило правову основу для системних змін. Впровадження програми медичних гарантій з включенням пакетів реабілітаційної допомоги забезпечує фінансування послуг через НСЗУ. Розробка національних клінічних настанов та стандартів реабілітації гармонізує підходи до лікування.

Гостра нестача фахівців з фізичної та реабілітаційної медицини вимагає екстрених заходів. Запровадження прискорених програм перепідготовки лікарів, відкриття нових кафедр реабілітаційної медицини, залучення міжнародних експертів для проведення тренінгів дозволяють швидко нарощувати кадровий потенціал. Особлива увага приділяється підготовці фахівців з протезування та ортезування.

Реабілітація в Україні виходить за межі медичного відновлення. Програми професійної перепідготовки для ветеранів з інвалідністю, створення

безбар'єрного середовища, розвиток адаптивного спорту стають важливими компонентами комплексної реабілітації.

Висновки. Оптимізація системи реабілітаційної допомоги в Україні — це пріоритетний напрям забезпечення сталого розвитку на тлі військових викликів та реформ у сфері охорони здоров'я. Ефективний розвиток потребує системного підходу: фінансування, підготовки кадрів, цифровізації, нормативної підтримки та постійного аналізу потреб пацієнтів у всіх регіонах країни. Надання якісної та доступної реабілітаційної допомоги стане запорукою соціальної згуртованості та економічної стабільності в післявоєнній відбудові України.

Список використаних джерел

1. Нагурна, Я. (2025). Епідеміологія інвалідності в Україні за 2014–2023 роки. Нові виклики для системи медичної реабілітації. *Україна. Здоров'я нації*, (2), 171–179. <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2025.2/23>.
2. Поплавська, С. Д., Грищук, С. М., Шатило, В. Й., Криворучко, С. Г., & Можарівська, А. А. (2024). Комунікативна взаємодія між медичним персоналом відділень реабілітації та пацієнтами і її значення в процесі відновного лікування. *Україна. Здоров'я нації*, (78), 86-95.
3. Мосійчук, І. В., & Грищук, С. М., (2023). Медична та психологічна реабілітація людей з інвалідністю: роль фахівців та громади. *Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання підготовки та наукової діяльності магістрів галузі знань «Охорона здоров'я»*, 73-76.
4. Блага, О., & Гирявець, М. (2025). Рання реабілітація пацієнтів в умовах воєнного стану. *Україна. Здоров'я нації*, (1), 50–53. <https://doi.org/10.32782/2077-6594/2025.1/10>.